

Diarienummer:
DI-2021-5028

Ert diarienummer:
U2021/02459

Datum:
2021-08-31

Yttrande över Pliktmaterialutredningens betänkande ”Papper, poddar och... Pliktmateriallagstiftning för ett tryggt källmaterial” (SOU 2021:32)

Integritetsskyddsmyndigheten (IMY) har granskat förslaget huvudsakligen utifrån myndighetens uppgift att arbeta för att människors grundläggande fri- och rättigheter skyddas i samband med behandling av personuppgifter.

Med anledning av betänkandets omfång och det antal frågor som behandlas, har IMY valt att begränsa sitt yttrande till mer övergripande frågor och frågor av väsentlig betydelse för enskildas personliga integritet.

IMY anser att utredningen inte tillräckligt analyserat de konsekvenser som förslaget har på den enskildes personliga integritet samt de skyddsåtgärder som kan behövas för att säkerställa en laglig behandling av personuppgifter. Mot denna bakgrund kan IMY inte tillstyrka förslaget.

IMY lämnar dessutom följande synpunkter.

Generella synpunkter

IMY har förståelse för de syften som ligger till grund för betänkandet, men anser att det i utredningen saknas en fördjupad beskrivning av vilka konsekvenser för den personliga integriteten som de aktuella personuppgiftsbehandlingarna kan medföra. Även bestämmelserna i 2 kap. 6 § andra stycket och 20-21 § § regeringsformen, RF, bör analyseras vidare i det fortsatta lagstiftningsarbetet. I detta fall behöver lagstiftaren tydligt redovisa vilka avvägningar som gjorts vid proportionalitetsbedömningen.

Vidare vill IMY framhålla att när kompletterande nationella bestämmelser för behandling av personuppgifter tas fram måste lagstiftaren säkerställa att de krav som ställs i dataskyddsförordningen är uppfyllda. Dessa krav framgår bland annat av artikel 6.3 och artikel 9.2 j i dataskyddsförordningen. Enligt artikel 6.3 andra stycket i dataskyddsförordningen måste behandlingen vara proportionerlig i förhållande till det legitima mål som eftersträvas. Vid bedömningen av om dessa krav är uppfyllda måste det ske en kartläggning av de risker och konsekvenser som förslaget kan innebära för den personliga integriteten. Kartläggningen ska sedan ligga till grund för en proportionalitetsbedömning där behovet av kompletterande skyddsåtgärder också

Postadress:
Box 8114
104 20 Stockholm

Webbplats:
www.imy.se

E-post:
imy@imy.se

Telefon:
08-657 61 00

vägs in. Sammantaget ska analysen säkerställa att integritetsintrånget inte blir större än nödvändigt utifrån vad man vill uppnå med förslaget. Utredningen saknar en redogörelse för vilka integritetsintrång och integritetsrisker som har identifierats för den registrerade.

IMY bifogar myndighetens vägledning för integritetsanalys som syftar till att underlätta arbetet med att analysera konsekvenserna för den personliga integriteten vid personuppgiftsbehandling (integritetsanalys) när förslag till författningar tas fram. Även om dokumentet utarbetades innan dataskyddsförordningen började tillämpas kan det vara till stöd i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Särskilt om känsliga personuppgifter

Av lagförslagets 31 § framgår att känsliga personuppgifter får behandlas för arkivändamål av allmänt intresse och för vetenskapliga eller historiska forskningsändamål med stöd av artikel 9.2 j i dataskyddsförordningen.

IMY anser att regleringen är oklar. Menar utredningen att behandlingen särskilt av känsliga personuppgifter sker för arkivändamål och även regleras av arkivlagen (1990:782)? Lagstiftaren behöver tydliggöra vad som avses i detta fall.

Särskilt om barns personuppgifter

I betänkandet anges att egeninsamlingen kan komma att träffa material som har publicerats av barn och att det i dataskyddsförordningen framhålls att barns personuppgifter förtjänar särskilt skydd. Integritetsriskerna har dock varken presenterats eller analyserats.

IMY anser att det fortsatta arbetet behöver presentera en integritetsanalys i denna del. Eftersom barns personuppgifter är extra skyddsvärda, behöver lagstiftaren särskilt analysera vilka skyddsåtgärder som är lämpliga vid behandling av denna typ av uppgifter.

Särskilt om direktåtkomst

Direktåtkomst innebär här att en person, som inte är anställd hos den pliktansvariga myndigheten har åtkomst till materialet på ett sådant sätt att han eller hon självständigt kan söka i det, läsa det etc. Enligt förslaget kräver denna typ av åtkomst att användaren identifierar sig.

Direktåtkomst är typiskt sett mer integritetskänsligt än annat utlämnande och kräver därför särskilda överväganden. Förutom att det behöver finnas ett klart behov krävs särskilda överväganden ur integritetssynpunkt, till exempel vad gäller personuppgiftsansvar, behörighetsstyrning, åtkomstkontroll samt sekretess och tystnadsplikt. IMY anser att betänkandet saknar en fullständig behovsanalys och närmare överväganden i förhållande till hur direktåtkomsten inverkar på enskildas personliga integritet. IMY anser att det fortsatta arbetet tydligare behöver visa hur avvägningen mellan behovet av den föreslagna direktåtkomsten och integritetsskyddet har gjorts.

I betänkandet anges även att det är tillräckligt att det finns ett potentiellt behov av åtkomst för att en sådan ska medges. IMY anser att lagstiftaren behöver precisera vad som ligger i begreppet "potentiellt behov".

Särskilt om sökbegränsningar

Av betänkandet framgår att sökbegränsningar inte är en lämplig skyddsåtgärd för personuppgifter i det insamlade materialet och detta med hänsyn till pliktlagstiftningens syfte. Det framgår även att det pågår en utveckling av forskningsmetoder inom bland annat samhällsvetenskap och humaniora som bygger på att med hjälp av teknik undersöka mycket stora mängder information för att finna mönster, tendenser, etc. och att möjligheterna att utveckla sådan forskning skulle allvarligt försvåras genom begränsningar av möjligheten att använda känsliga personuppgifter som sökbegrepp.

Även i denna del saknas en analys av konsekvenserna för den personliga integriteten. IMY förstår att det kan finnas ett behov av att undersöka stora mängder personuppgifter. Lagstiftaren behöver dock presentera konkreta skyddsåtgärder för att väga upp de integritetsintrång som förslaget medför.

Särskilt om möjligheten att bevilja undantag för viss forskning

Utredningen har infört en bestämmelse som ger en möjlighet för Kungliga biblioteket (den pliktansvariga myndigheten) att i enskilda fall få besluta om undantag eller avvikelser från bestämmelserna om kravet på identifierad registrerad användning och loggning, möjligheten att spara digitala kopior och direktåtkomst till egeninsamlat material. Kungliga biblioteket ska med stöd av bestämmelsen till exempel kunna besluta om att, inom ramen för ett forskningsprojekt, ge en viss forskningshuvudman direktåtkomst till pliktmaterial i större utsträckning än vad som följer av lagen.

IMY saknar även i denna del en integritetsanalys. Som tidigare nämnts behöver lagstiftaren kartlägga de risker och konsekvenser förslaget kan innebära för den personliga integriteten. I detta arbete ska både behovet av skyddsåtgärder och alternativa lösningar beaktas.

Detta yttrande har beslutats av enhetschefen Linn Sandmark efter föredragning av juristen Linda Hamidi. Vid den slutliga handläggningen har även juristen Ulrika Harnesk medverkat.

Linn Sandmark, 2021-08-31 (Det här är en elektronisk signatur)